

Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΨΗΦΟ

Σπουδαιότατο βήμα πρὸς τὴν πολιτικὴν ἐξίσωση τῆς γυναίκας εἶναι ἡ ἐρμηνεία τοῦ ἀρθροῦ 15 τοῦ Συντάγματος ποὺ ψηφίστηκε στὴν 23ῃ συνεδρίαση τῆς σχετικῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς στὶς 17 Αὐγούστου.

Δημοσιεύουμε τὰ ἐπίσημα πρακτικὰ τῆς συνεδριάσεως αὐτῆς:

« .. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐπεκτάσεως τῶν ἐκλογικῶν δικαιωμάτων εἰς τὰς γυναῖκας ὁ κ. **Α. Παπαναστασίου** λέγει ὅτι οὐδεὶς προτείνει ὅπως διὰ συνταγματικῆς διατάξεως παραχωρηθοῦν ἀπὸ τοῦδε ἐκλογικὰ δικαιώματα εἰς τὰς γυναῖκας. Ὁρθὸν εἶνε νὰ ἀφεθῆ τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν. Περὶ τοῦτου οὐδὲν ὑπάρχει κώλυμα ἐκ τοῦ ἀρθροῦ 15 τοῦ Συντάγματος, ὡς εἶνε διατυπωμένον. Διότι τοῦτο ἐμποδίζει διακρίσεις προνομιακὰς εἰς τὰ ἐκλογικὰ δικαιώματα. Τοῦναντίον τὴν ἐπέκτασιν ἀφίνει ἐλευθέραν εἰς τὸν νόμον. Τοῦτο ἰσχύει καὶ μὲ τὸ παλαιὸν Σύνταγμα καὶ κατὰ μείζονα λόγον θὰ ἰσχύσῃ καὶ μὲ τὸ νέον, τὸ ὁποῖον εἶνε δημοκρατικόν. Εἰς τὴν Γαλλίαν ὑπάρχει ἀνάλογος διάταξις μὲ τὴν ἰδικὴν μας, ἡ τοῦ ἀρθροῦ 15 τοῦ Συντάγματος, καὶ τοῦ ἀρθροῦ 1 τοῦ συνταγματικοῦ νόμου τῆς 25 Φεβρουαρίου 1875, κατὰ τὸ ὁποῖον: «ἡ Βουλὴ ἐκλέγεται διὰ καθολικῆς ψηφοφορίας ὑπὸ τοὺς ὅρους τοὺς κανονιζομένους διὰ τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου», οὐδέποτε δὲ ἐγεννήθη ἐκεῖ ἀμφισβήτησις ὅτι ἡ παραχώρησις ψήφου εἰς τὰς γυναῖκας ἀποτελεῖ ἀντικείμενον τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας. Ἐν τούτοις ἐπειδὴ ἡμφισβητήθη ἡ ἀποψὶς αὕτη εἰς τὴν Γ' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, καλὸν εἶνε νὰ γίνῃ μία ἐρμηνευτικὴ δήλωσις ἐπὶ τοῦ ἀρθροῦ 15 λύουσα κάθε ἀμφισβήτησιν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν οὐσιαστικὴν ἀποψιν τοῦ ζητήματος, λέγει, δὲν θὰ ἀναπτύξῃ τὴν γνώμην του, διότι τὴν ἀνέπτυξε κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ περὶ δῆμων νόμου καὶ διότι τώρα δὲν πρόκειται νὰ παραχωρηθοῦν δικαιώματα ἐκλογικὰ εἰς τὰς γυναῖκας, ἀλλὰ νὰ λυθῆ τὸ ζήτημα ἐὰν ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ τὰ παραχωρήσῃ. Ἡ ἀντίθετος ἐκδοχὴ θὰ ἦτο ἀστεία εἰς ἐποχὴν δημοκρατικὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο ὅλα τὰ δημοκρατικὰ Κράτη παραχωροῦν ἰσοπολιτεῖαν ἐκλογικὴν εἰς τὰς γυναῖκας. Προτείνει ὅπως ἀναγραφῆ εἰς τὰ πρακτικὰ ἐρμηνευτικὴ δήλωσις ὅτι ἡ ἐπέκτασις τῶν ἐκλογικῶν δικαιωμάτων εἰς τὰς γυναῖκας εἶνε ἀντικείμενον τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας. Ἄλλως τε λέγει αὕτη εἶνε καὶ ἡ γνώμη τῆς Συνελεύσεως.

Ὁ κ. **Ν. Καλέλλης** φρονεῖ ὅτι ἡ παραοχὴ ψήφου εἰς τὰς γυναῖκας ἀποτελεῖ ἀντικείμενον συνταγματικῆς διατάξεως καὶ οὐχὶ νομοθετικῆς κηρύσσεται δὲ κατὰ τῆς ἀναγραφῆς τοιαύτης διατάξεως ἐν τῷ Συντάγματι.

Πάντως δὲν πρόκειται περὶ ἐρμηνείας τοῦ Συντάγματος καθόσον κατὰ τοῦτο, ὡς ἔχει ἤδη, δὲν ἐπιτρέπεται ἡ παραοχὴ ψήφου εἰς τὰς γυναῖκας, ἐκτὸς ἐὰν νέα διάταξις περιληφθῆ εἰς αὐτὸ μὴ ἀπογορεύουσα τὴν διὰ νόμου χορήγησιν ψήφου εἰς τὰς γυναῖκας. Ἄλλ' ἡ κοινὴ συνείδησις ἀποκρούει τοῦτο ἀναμφισβητήτως, οὐδὲ αἱ γυναῖκες ἀπέδειξαν ὅτι ὄντως εἶναι ἀξίαι ἡ ἐπιθυμοῦσι τὴν παραοχὴν ψήφου. Κηρύσσεται κατὰ τῆς προτάσεως.

Ὁ κ. **Γ. Φραγκοῦδης** λέγει ὅτι πράγματι τὸ ζήτημα αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ ἦτο ἀντικείμενον τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, ἀλλ' ἡ κοινὴ συνείδησις τὸ θεωρεῖ Συνταγματικὸν δικαίωμα.

Ὁ κ. **Γ. Δουζίνας** λέγει ὅτι τὸ ζήτημα αὐτὸ ἀπασχόλησε καὶ τὴν προηγουμένην Συνταγματικὴν Ἐπιτροπὴν ἐγένετο δὲ δεκτὸν ὅτι εἰς τὴν ἔννοιαν πολίτης περιλαμβάνονται καὶ αἱ γυναῖκες, ἐὰν δὲ γίνῃ δεκτὴ ἡ ἐρμηνεία αὕτη τότε λύεται καὶ τὸ ζήτημα τῶν θηλέων δημοσίων ὑπαλλήλων.

Ὁ κ. **Σπ. Ἡλιόπουλος** λέγει ὅτι δέον νὰ ἀπαγορευθῆ ἡ ψήφος εἰς τὰς γυναῖκας ἐνῶ διὰ τῆς ἐρμηνευτικῆς ταύτης δηλώσεως παρέχεται τὸ δικαίωμα εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν νὰ νομοθετήσῃ τὴν ψήφον τῶν γυναικῶν.

Ὁ κ. **Γ. Φραγκοῦδης** φρονεῖ ὅτι δὲν δύναται ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ ἐρμηνεύῃ διότι κάμνει σχέδιον Συντάγματος καὶ ὄχι Σύνταγμα.

Ὁ κ. **Ἄλ. Παπαναστασίου** ἀντικρούων τὴν γνώμην ταύτην τοῦ κ. Φραγκοῦδης λέγει ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ ἔλαβε παρὰ τῆς Συνελεύσεως ἐξουσιοδότησιν ὅπως συντάξῃ τὸ Σύνταγμα, αἱ ἐρμηνευτικαὶ τῆς κατὰ συνέπειαν ἐξηγήσεις καὶ δηλώσεις ἔχουν τὴν ἀξίαν τῶν διατυπωμένων ὑπ' αὐτῆς συνταγματικῶν διατάξεων.

Περαιτωθείσης τῆς συζητήσεως γίνεται ψηφοφορία.

Ἐψηφίσαν ἐν ὄλῳ 18.

Ἐπὲρ τῆς προτάσεως ἔνδεκα, οἱ ἕξῃς.

Ἄλ. Παπαναστασίου, Σ. Γονατᾶς, Γ. Κονδύλης, Γ. Δουζίνας, Θ. Χαβίνης, Π. Καραπάνος, Ν. Μπακόπουλος, Ἀ. Δαμιανός, Β. Καραπαναγιώτης, Ἀ. Μπιράκης καὶ Γ. Κιαγιάς.

Κατ' αὐτῆς δὲ ἑπτὰ, οἱ ἕξῃς:

Ν. Καλέλλης, Ἀ. Κούτρας, Β. Ἀλεβιζᾶτος, Σ. Ἡλιόπουλος, Β. Καραπάνος, Γ. Φραγκοῦδης καὶ Κ. Σταματοπούλος.

Ἐπομένως γίνεται δεκτὴ ὡς ἐρμηνευτικὴ δήλωσις ἔχουσα οὕτω: «κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀρθροῦ 15 τοῦ Συντάγματος ἡ ἐπέκτασις τῶν ἐκλογικῶν δικαιωμάτων εἰς τὰς γυναῖκας εἶναι ἀντικείμενον τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας».